

Water: vriend en vijand van boeren in Aquitaine

Nederland en de zandgronden in het Zuidwesten van Frankrijk, in de regio Aquitaine, hebben op het eerste oog niets met elkaar te maken. Niets is minder waar. Er is Nederlands pootgoed geplant, de waspeen gaat naar Nederland en de lelies zijn van Nederlandse telers. Bovendien kennen de Fransen ook de strijd tegen het water. Maar dan net even anders.

Bollentelers lopen te ziekzoeken in een uitgestrekt veld lelies. Ernaast groeien waspeen, aardappelen en maïs. Een pivot maakt z'n ronde over het veld. Het land is vlak, aan alle kanten ligt het akkerland omsloten door bos. De temperatuur ligt begin juni boven de 30 graden. Het is een typisch beeld van een akkerbouwbedrijf in de streek ten zuiden van Bordeaux, in de Franse regio Aquitaine. In deze regio maakten de European Arable Farmers (EAF) in juni hun jaarlijkse studiereis. Het grote, vlakke bosgebied ten zuiden van Bordeaux, tegen de kust, is bijzonder. Tot het midden van de negentiende eeuw was het gebied moerassig en grotendeels onbewoond. In die eeuw begon het aanplanten van pijnbomen, om het gebied droger te maken. De

bomen werden gebruikt voor de winning van hout en - later - terpentijn. Om bosbranden beter onder controle te krijgen, werden stroken gekapt. Deze 'brandgangen' werden geschikt gemaakt voor akkerbouw.

Teveel of te weinig

De grondsoort in dit gebied is zand. Onder de toplaag, variërend rond een meter dikte, bevindt zich een ondoordringbare ijzerhoudende laag. Daaronder bevindt zich een metersdik zandpakket. Water is er voldoende. Vanuit de Pyreneeën stroomt het via rivieren en doorlaatbare grondlagen naar de Atlantische Oceaan. Bovendien valt er veel neerslag: Bordeaux krijgt 1.000 tot 1.500 millimeter per

◀ Zonder berekening komt er van deze aardappelen weinig terecht. Het bedrijf teelt Donald, Lady Clair, Lady Rosetta en Hermes. Van Nederlands pootgoed.

jaar. Het gevolg is dat de zandgrond in Landes en Gironne negen maanden per jaar te nat is en drie maanden te droog is om er iets anders te laten groeien dan pijnbomen. Om de grond geschikt te maken voor akkerbouw, wordt de ondoordringbare laag op gelijkmatige afstand doorbroken. Daardoor kan het teveel aan water beter wegstromen. Vervolgens moeten de boeren beregenen om een gewas te kunnen telen.

Gregoir Leroux heeft met drie maten een akkerbouwbedrijf in Lubec, in het zuiden van Gironde. Hij verwacht dat de problemen met water gaan toenemen. „Zo'n 80 procent van de grond moet bedekt blijven met bos om voldoende water te verdampen. Door een hevige storm in januari is 30 procent van de bomen omgewaaid. Het bos verdampt minder en daarom verwachten we meer wateroverlast.” Het bedrijf teelt op de zandgrond met 5 tot 6 hectare organische stof 600 hectare maïs, 110 hectare chipsaardappelen en 100 hectare waspeen. De oogst is begin juni in volle gang. De peen gaat gewassen in bigbags naar Nederland. Daarnaast is 60 hectare aan Nederlanders verhuurd voor leliecultuur en 10 hectare voor tulpenteelt. Het bedrijf heeft ook 250 hectare bos in eigendom.

Beregenen wordt duurder

De laatste tien jaar zijn de kosten voor het beregenen fors gestegen, zegt Leroux. Sinds tien jaar moeten de akkerbouwers betalen voor de hoeveelheid water die ze gebruiken. Ze mogen 300 millimeter per hectare gebruiken voor akkerbouwteelten en 500 millimeter voor groentegewassen of dubbelteelten. Het bedrijf betaalde de eerste jaren 15 euro per hectare, maar dat is inmiddels gestegen tot 35 euro per hectare. „In droogtegevoelige gebieden kost het meer. En hoe dieper je bron, hoe meer je betaalt. Wij betalen een gemiddeld bedrag. Maar we denken dat het verder omhoog gaat.” Daarnaast zijn ook de elektriciteitskosten gestegen. Volgens Leroux liggen de stroomkosten van het beregenen op gemiddeld 90 euro per hectare.

Op het bedrijf in Lubec zit het grondwater op 5 meter diepte. Het bedrijf heeft twaalf putten, waarvan de meeste op ongeveer 20 meter diepte. De twaalf pivots die daaruit beregenen, hebben verschillende lengtes. Ze beregenen twaalf percelen van 44 tot 105 hectare groot. De beregning draait in de zomer volop. De gift is 20 tot 25 millimeter per keer, de verdamping in deze regio met temperaturen van 30 tot

35 graden is 7 tot soms 10 millimeter per dag. „Elke drie dagen moeten we terugkomen.” Bij de pomp wordt aan het beregeningswater stikstof toegevoegd.

Omdat het grondwater erg zuur is en veel ijzer bevat, is de levensduur van een pivot maar 10 tot 12 jaar. „Ondanks dat alles gegalvaniseerd is. Je kunt ervoor kiezen om alleen de waterpijp vervangen, maar dat kost meer dan de helft van een nieuwe pivot. Om er zeker van te zijn dat de machine goed blijft draaien, vervangen we daarom de hele pivot.” De kleinste installatie, die 44 hectare beregent, kost een ton. Op het bedrijf heeft een van de medewerkers er een dagtaak aan om de beregeningsinstallaties te controleren en draaiende te houden. 's Winters is hij druk met het onderhoud.

Lelies bepalen grondprijzen

Tegenover de hoge kosten voor beregning staan relatief lage grondprijzen. „Goede grond kost hier 25.000 euro per hectare, inclusief de voorzieningen voor beregning”, zegt Leroux. Minder goede grond wordt ook voor 15.000 euro aangeboden. De tendens is dalend. „Het is onder meer afhankelijk van de prijzen van de lelies en waspeen. Bollenteelt is onbetrouwbaar. Als de prijzen slecht zijn, blijven de telers weg. Hetzelfde geldt voor de teelt van waspeen: door de grote variatie in prijs is het areaal onzeker.” En wat kost grond huren? Leroux lacht. „Dat ligt eraan of je het land wilt gebruiken om zelf een gewas te telen of dat je Nederlander bent en de eigenaar van de grond lelies voor je wilt laten telen.”

▲ Gregoir Leroux: „Als we in droge perioden onze zandgrond bewerken, komt er zo veel stof in de lucht dat het lijkt of er brand is.”

▲ Het rooien van de chipsaardappelen begint in juli. De gemiddelde opbrengst is 42 ton per hectare, voor 100 tot 125 euro per ton af bedrijf. Binnen 24 uur zijn ze verwerkt tot chips.

▲ De teelt van waspeen gaat vrijwel jaar rond door. Deze peen is begin juni gerooit; daarna is een volgteelt stamslabonen gezaaid.

LANDBOUW IN AQUITAINE

Aquitaine is wereldwijd bekend van z'n blonde vleeskoeien. De regio ligt in het uiterste zuidwesten van Frankrijk, hoofdstad is Bordeaux. Met 4,2 miljoen hectare is de regio eenderde groter dan Nederland. Van die 4,2 miljoen hectare is 3,1 miljoen hectare beschikbaar voor land-, tuin- en bosbouw. In 2007 was het bruto product van de agrarische sector in Aquitaine 5,0 miljard euro, waarvan 3,4 miljard door plantaardige productie. De wijnbouw was met 46 procent daarvan de grootste tak. Granen en oliehoudende zaden waren goed voor 21 procent, fruit en groenten voor 17 procent, voedergrassen 6 procent en overige plantaardige productie 9 procent.

Aquitaine heeft vijf departementen. Het grote zandgebied ligt in het departement Landes en deels in het departement Gironde. Landes ligt in het midden van Aquitaine, tegen de Atlantische Oceaan, en bestaat voor 80 procent uit bosbouw en 20 procent uit akkerbouw. Gironde ligt ten noorden van Landes. Naast bos- en akkerbouw kent deze streek hoofdzakelijk wijnbouw. Ten noordoosten van Landes en Gironde liggen de departementen Dordogne, met bosbouw en veehouderij, en Lot-et-Garonne, waar fruitteelt de belangrijkste tak is. Ten zuiden van Landes, tegen de Spaanse grens, ligt Pyrénées-Atlantiques met hoofdzakelijk veehouderij.